

СУЧАСНИЙ ЗМІСТ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

О. ВАСИЛЬЧЕНКО
*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Принципи конституційного права України пронизують всю правову матерію цієї галузі права. Вони багатоманітні, оскільки являють собою ідеї, які визначають зміст і сутність конституційного права, його призначення у суспільстві та державі. Проте в юридичній літературі з конституційного права України недостатньо праць, які були б присвячені проблематиці видової характеристики та соціального призначення зазначених принципів, що зумовлено низкою факторів.

Зокрема, в останнє десятиліття в усьому світі відбулися суттєві зміни в загальноцивілізаційному вимірі. Значною мірою це пояснюється виникненням соціальних мереж та подальшим зростанням їхньої ролі в повсякденному житті. Внаслідок цих процесів суттєвої трансформації зазнав і характер відносин «особа — громадянське суспільство — держава», а отже, вони апріорі впливають і на оновлення підходів до розуміння сутності конституційних принципів.

Крім того, продовжується інформаційна революція, яка дозволяє кожно-

му в лічені секунди дізнатися інформацію, доступ до якої раніше потребував декількох годин чи навіть днів. Результати цієї інформаційної революції охоплюють всі сфери людського буття, а тому юридична матерія не може бути винятком. Зазначене особливо стосується необхідності дослідження нових підходів до системи конституційних принципів, зокрема і змісту принципу рівності прав і свобод людини та громадянина.

Тим більше, події останніх декількох років в Україні яскраво засвідчили, що існуюча система управління, система відносин «людина — держава» не відповідає суспільним запитам та очікуванням. Відтак спостерігається своєрідний вакуум у функціонуванні органів державної влади та місцевого самоврядування, подолання якого повинно здійснюватися на основі нових розвідок представниками насамперед конституційного права.

Найбільш вагомими праці, в яких висвітлюються проблеми принципів права, таких вітчизняних науковців, як М. Баймуратова, Ю. Барабаша, Г. Бори-

сова, М. Козюбри, А. Колодія, Р. Кондратьєва, В. Копейчикова, Л. Луць, П. Недбайла, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, С. Погребняка, П. Рабіновича, В. Серьогіна, О. Скакун, Т. Фулей, В. Шаповала, С. Шевчука, Г. Шмельової, Ю. Шемшученка та ін. Водночас сучасний зміст принципу рівності прав і свобод людини та громадянина в системі принципів конституційного права в нашій державі та його забезпечення на практиці висвітлені недостатньо.

Конституція України 1996 р. проголосила нашу країну суверенною, незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою [1]. На підтвердження цього в Основному Законі закріплені основоположні засади забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного розвитку та функціонування країни, визнання людини, її життя і здоров'я, честі й гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю тощо. На сучасному етапі розбудови демократичної, правової, соціальної держави в Україні в межах європейського напрямку її розвитку першочергового та стратегічного значення набуває рівність прав і свобод людини та громадянина, яка закріплюється у національному законодавстві на рівні основоположного конституційного принципу правового статусу особи. Особливий контекст важливості забезпечення реалізації цього принципу визначили події Революції Гідності, які утвердили центральну роль громадянина в державі, важливість його поглядів, прав та свобод.

Визнання і закріплення цього принципу на рівні Конституції України свідчить про те, що, по-перше, ідея рівноправності нині є стратегічним соціальним концептом, нормативним імперативом, основою побудови національної правової системи, визначаючи демократичну спрямованість процесів державотворення, що відбуваються у межах універсальної концепції демократич-

ної, правової, соціальної держави; по-друге, про демократичність конституційно-правового статусу особи, його відповідність виробленим світовою спільнотою міжнародним правовим стандартам у галузі прав людини, а ступінь його реалізації на практиці визначає фактичний і реальний рівень забезпеченості прав і свобод людини в суспільстві та державі, а також є соціально-діяльним індикатором функціонування органів державної влади й місцевого самоврядування у галузі прав людини.

Ідея рівності характерна для всіх часів розвитку людства. Протягом сотень років вона була предметом розгляду багатьох видатних філософів та політичних діячів і розвивалась як частина світогляду й правової ідеології загалом. У різні історичні періоди рівність розглядалась й отримувала свою правову оцінку по-різному. Зароджена ще в античному світі, ідея рівності пройшла еволюцію свого розвитку від диференційованого підходу її розуміння з урахуванням різноманітних стратифікаційних ознак (рабство, кріпосництво, стать, релігійні переконання, соціальне походження, майновий стан тощо) до ідеї загальної рівності, яка з часом отримувала все більше визнання.

У політико-правовій історії людства, релігійних підходах, у працях провідних мислителів, філософів, юристів обґрунтовувалась цінність рівності як форми вираження буття людини, відображався процес становлення ідеї рівності. Обґрунтування ідеї загальної рівності можна знайти і в працях українських мислителів. Вони мали неабиякий вплив на подальший розвиток ідеї рівності на теренах України, її закріплення у конституційних документах.

Взагалі принципи права — це «такі відправні ідеї його буття, які виражають найважливіші закономірності, підвалини даного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права

та утворюють його основні риси, відрізняються універсальністю, вищою імперативністю і загальнозначущістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови та зміцнення певного суспільного ладу» [2, 42].

Принципи конституційного права є загальними соціальними орієнтирами конституційно-правового регулювання, які відповідають інтересам різноманітних соціальних груп населення. Тобто це моделі дієвого регулятора конституційно-правових відносин. Саме на їх основі відбувається моделювання норм, що є втіленням демократичних і гуманістичних традицій права й державотворення, визначаються основні напрями розвитку держави і суспільства, встановлюються демократичні правила організації та діяльності органів державної влади, засади статусу людини і громадянина, які відповідають моралі й справедливості, та відображають потреби й устремління людей. Вони, за влучним виразом С. Шевчука, «є *prima facie* (на перший погляд) над правовими, але <...> слугують якорем для права — для кожного закону — і жоден закон не може бути переказаний без них. Закон без такого якоря схожий на будинок без фундаменту; позаяк він не може встояти без нього, те саме й закон, який спирається сам на себе, схожий на повітряний замок» [3, 279].

Принцип юридичної рівності в найзагальнішому сенсі означає, що до однойменних суб'єктів не можуть застосовуватися будь-які розрізнення, винятки, обмеження чи переваги з огляду на певні їхні властивості. Юридичне розуміння, на думку науковців, зокрема Р. Лівшица, передбачає рівність у правах, процедурах, стартових можливостях, правилах гри, на відміну від економічної рівності, що вимагає рівності на фініші [4].

Крім того, цей принцип займає важливе місце в системі принципів право-

вого статусу людини і громадянина, оскільки він проголошує демократичний підхід взаємовідносин «людина — держава», «людина — суспільство», «людина — людина», визначає параметри здійснення, реалізації та забезпеченості прав і свобод людини та громадянина, поширюється на всі права і свободи людини та громадянина, що проживають у державі, рівною мірою (за деякими винятками, чітко визначеними законодавством). Г. Комкова з цього приводу зазначає: «Принцип рівноправ'я має місце у всіх кваліфікаціях системи принципів прав і свобод. Він визначає сутність правового статусу, його соціальне призначення, тому серед інших принципів правового статусу особи рівноправ'я виділяється особливою роллю» [5, 57]. Такий підхід конституційного визнання принципу рівності прав і свобод людини та громадянина має фундаментальне значення у сфері національного державотворення будь-якої країни та її міжнародної співпраці, свідчить, що вона стоїть на шляху побудови правової держави і на конституційному рівні закріпила бар'єри від тоталітарного розвитку.

Цей принцип універсальний, оскільки він знайшов своє юридичне вираження у низці міжнародних документів, зокрема: у Загальній декларації прав людини 1948 р. (ст. 1 проголошує, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах, а ст. 7 — що всі люди рівні перед законом); у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р., у якій, зокрема, зазначено, що користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою — статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження,

або за іншою ознакою [6]; у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 р. (статті 2, 3, 14, 24, 26); у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. (статті 2, 3); Декларації соціального прогресу та розвитку 1969 р.; у Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації; в Декларації про право на розвиток 1986 р. і в багатьох інших міжнародно-правових документах [7, 18–19, 37, 68, 76, 173].

В Україні ідеї рівності та рівноправ'я людини і громадянина знайшли втілення у багатьох статтях Конституції України. Зокрема, про рівність і рівноправ'я людини та громадянина в Україні йдеться у статтях 13, 21, 24, 26, ч. 2 ст. 38, ч. 2 ст. 43, статтях 51–52, ч. 1 ст. 71, ст. 129.

У статті 21 Конституції України проголошується: «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними». Автори «Коментаря до Конституції України» зазначають: «У цій статті знайшли своє відображення ідеали свободи та людської гідності» [8, 70]. Причому рівність розглядається з погляду природного права як властивого для людини від народження, незалежного від волі й діяльності держави. Через цю обставину «права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними».

Розглядаючи онтологічну сутність і статутарно-функціональні особливості конституційного принципу рівності прав і свобод людини та громадянина, можемо його визначити як універсальний правовий принцип, що ґрунтується на ідеях свободи й справедливості, знаходить своє визнання та нормативне закріплення на рівні міжнародного співтовариства держав у міжнародному праві та на національному рівні, є основоположним принципом формування й функціонування правового статусу особи, визначає правовий режим взає-

мовідносин із державою та суспільством, встановлює фактичну рівність прав і свобод людини та громадянина і їхню рівність перед законом, виключає будь-які привілеї, обмеження у правах і преференції для будь-яких осіб чи соціальних груп.

При характеристиці особливостей сучасного стану законодавчого закріплення і практики реалізації критеріально-складових елементів конституційного принципу рівності прав і свобод людини та громадянина можемо говорити про такі складові: 1) незалежно від раси, національності, етнічного походження, кольору шкіри; 2) незалежно від політичних, релігійних та інших переконань; 3) незалежно від соціального походження і майнового стану; 4) гендерної рівності; 5) незалежно від місця проживання, мовних та інших ознак; 6) перед законом і судом.

Протягом останніх двох років актуальним залишається питання забезпечення рівності конституційних прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (далі — ВПО) з Автономної Республіки Крим та Донецької і Луганської областей. Нинішня криза внутрішнього переміщення в Україні виникла внаслідок збройного конфлікту, що почався у березні 2014 р. внаслідок анексії Автономної Республіки Крим Російською Федерацією та подальшого проголошення незалежності Донецької та Луганської областей на сході України завдяки активному політичному, економічному та військовому втручанням та сприянню Росії. Цей конфлікт є останнім і, можливо, найбільш серйозним проявом російської агресії на пострадянському просторі та в умовах посилення конкурентних і змагальних відносин між Росією та Заходом.

З часу анексії, Україна веде боротьбу з проросійськими сепаратистами у своїх східних областях, при цьому понад мільйон людей переміщуються всередині країни. Без чітких перспек-

тив врегулювання конфліктів або довгострокового планування, переміщення, швидше за все, буде тривалим. Існує також ризик повторного переміщення, якщо ситуація у сфері безпеки погіршиться (варто вказати на те, що вона нестабільна внаслідок постійного порушення Мінських домовленостей з боку Росії), або якщо доступ ВПО до продовольства, місцевих послуг та допомоги продовжуватиме зменшуватися [6]. У зв'язку з цим варто окреслити основні міжнародні, випрацювані в практиці держав та міжнародних організацій (зокрема й міжнародних неурядових організацій, наприклад, Міжнародного Комітету Червоного Хреста), рекомендації та вимоги до забезпечення нормального існування, підтримки життєдіяльності та дотримання прав ВПО.

За даними структурних підрозділів соціального захисту населення обласних та Київської міської державних адміністрацій станом на середину лютого 2017 р., взято на облік 1 640 335 ВПО — понад 1 300 000 сімей з Донбасу і Криму. Чисельність ВПО в Україні більша, ніж чисельність населення багатьох країн світу, зокрема й європейських (наприклад, населення Чорногорії становить 647 тисяч, а Естонії — 1 265 000 осіб). Притік переселенців у громади по всій країні, який у великих містах підсилений трудовою міграцією, створив додаткове навантаження на місцеві органи та інфраструктуру [9].

Для належного врегулювання питання щодо забезпечення прав і свобод ВПО в Україні протягом 2014–2016 рр. було прийнято низку ключових нормативно-правових документів. Зокрема, Закон України від 20 жовтня 2014 р. «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [10]. Ним визначено, що *внутрішньо переміщеною особою* є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебу-

ває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [11].

На особливу увагу заслуговує проблема дискримінації переселенців з Криму. Відповідно до Закону України «Про створення вільної економічної зони “Крим” та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» [12] особи, місце проживання яких зареєстроване в Криму, прирівнюються до нерезидентів у розумінні митного, податкового і фінансового законодавства. Водночас Податковий кодекс України містить норми, за якими у деяких ситуаціях ставка податку на певні види доходів чи операцій є різною для податкових резидентів і нерезидентів. Крім того, із прийняттям у липні 2015 р. Закону України «Про місцеві вибори» вимушені переселенці були фактично позбавлені права голосу на місцевих виборах 2015 р. Зазначені дискримінаційні положення суперечать Конституції України [13].

Інший актуальний рівень додержання принципу рівності прав і свобод для України та, як не дивно, для прогресивної міжнародної спільноти — принцип забезпечення гендерної рівності. Так, у 2015 р. Україна посіла 67 місце серед 145 країн згідно з Глобальним звітом про стан гендерної рівності у світі за індикаторами «гендерне співвідношення серед депутатів Верховної Ради України та депутатів місцевих органів влади», «співвідношення середнього рівня заробітної плати жінок та середнього рівня заробітної плати чоловіків». Одна з найбільш серйозних проб-

лем на цьому напрямі — нерівна оплата праці. Згідно з інформацією Державного комітету статистики за 2015 р., розмір середньомісячної заробітної плати жінок на 25,1 % нижчий, ніж у чоловіків. Значний розрив між середньомісячною заробітною платою жінок та чоловіків призводить до нерівних можливостей доступу до економічних ресурсів, а також відмінностей у якісних характеристиках зайнятості і соціальному статусі жінок і чоловіків та як наслідок — до зростання рівня бідності населення. Ця проблема має бути вирішена комплексно на концептуальному та практичному рівнях, поруч із такими проблемами, як відсутність гендерної складової у програмах стратегічних реформ; низький рівень спроможності органів державної влади щодо реалізації принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; недосконалість наявної системи збору інформації за ознакою статевої приналежності, що обмежує можливості розв'язання найбільш актуальних проблем і розривів у реалізації прав та можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах життєдіяльності суспільства на рівні державної політики тощо.

Варто зазначити, що уряд України працює у напрямі вирішення зазначеної проблеми, зокрема, весною цього року було схвалено Концепцію Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 р. [14].

Упровадження принципів рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є однією з важливих умов сталого соціально-економічного розвитку, позитивних змін у суспільстві, реаліза-

ції прав людини та самореалізації особистості, запорукою ефективного розв'язання наявних проблем, а також європейської інтеграції України та виконання міжнародних зобов'язань згідно з основними міжнародними договорами у сфері захисту прав людини, зокрема Цілей Сталого Розвитку до 2030 року, затверджених Генеральною Асамблеєю ООН.

Принцип рівності прав і свобод людини та громадянина — це універсальний правовий принцип, який ґрунтується на ідеях свободи, демократизму, гуманізму, справедливості, визнаний і нормативно закріплений у міжнародному праві та на національному рівні багатьох розвинутих демократичних країн, є основоположним принципом правового статусу людини та громадянина і, таким чином, визначає режим взаємовідносин людини та громадянина з державою і суспільством, встановлює рівність прав та свобод людини і громадянина, а також рівність усіх перед законом, унеможливаючи будь-які привілеї для одних громадян чи обмеження у правах для інших та не допускаючи преференцій у сфері прав і свобод людини та громадянина для будь-яких груп чи соціальних категорій населення.

Для сучасної України, яка переживає серйозні трансформаційні процеси, відведення цьому принципу належного місця є особливо важливим з огляду на: такі внутрішні виклики, як права і свободи внутрішньо переміщених осіб, а також актуальну не тільки для України проблему гендерної рівності. Уряд має тримати руку на пульсі динаміки вирішення цих проблем і враховувати досвід європейських країн.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація / А. М. Колодій // Альманах права. — 2012. — Вип. 3. — С. 42–46.
3. Шевчук С. Судовий захист прав людини: практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук. — Київ : Реферат, 2006. — 848 с.
4. Принцип рівності у практиці Європейського Суду з прав людини. Практика ЄСПЛ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ukrainepravo.com/international_law/european_court_of_human_rights/tuyrshchyt-ukvrsfkhk-ts-tuankhyshchk-zhvustyemfensgs-ftsets-i-tuav-oyueyry/?month=02&year=2017
5. Комкова Г. Н. Конституционный принцип равенства прав и свобод человека и гражданина в России: понятие, содержание, механизм защиты : дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.02 «Конституционное право; муниципальное право» / Комкова Галина Николаевна. — Саратов, 2002. — 384 с.
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
7. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / упоряд. Ю. К. Качуренко. — Київ : Наукова думка, 1992. — 199 с.
8. Коментар до Конституції України / В. Б. Авер'янов, В. Ф. Бойко, В. І. Борденюк [та ін.] ; голов. ред. коллег. В. Ф. Опришко. — 2-е вид., виправ. та доп. — Київ : Ін-т законодавства ВР України, 1998. — 412 с.
9. Щорічна доповідь Уповноваженого про стан додержання та захисту прав і свобод людини в Україні за 2016 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3>
10. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2016 р. № 1706-VII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
11. Internally Displaced Persons and International Humanitarian Law [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:j3Yo4VEcm4MJ:https://www.icrc.org/en/download/file/1057/internally-displaced-persons-icrc-eng.pdf+&cd=7&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>
12. Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України : Закон України від 12 серпня 2014 р. № 1636-VII (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 43. — Ст. 2030.
13. Балуєва О. В. Дискримінація внутрішньо переміщених осіб в Україні: архетипна природа / О. В. Балуєва, І. О. Аракелова // Публічне урядування. — 2016. — № 2. — С. 48–58.
14. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 р. № 229-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/229-2017-%D1%80>

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR [The Constitution of Ukraine dated June 28, 1996 № 254k/96-VR], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 1996, no. 30, Article 141.
2. Kolodii A. M. Pryntsyru prava: heneza, poniattia, klasyfikatsiia ta realizatsiia [Principles of Law: Genesis, Concept, Classification and Realization], *Almanakh prava*, 2012, Issue 3, pp. 42–46.
3. Shevchuk S. Sudovi zakhyst prav liudyny: praktyka Ievropeiskoho Sudu z prav liudyny u konteksti zakhidnoi pravovoi tradytsii [Judicial protection of human rights: the practice of the European Court of Human Rights in the context of the Western legal tradition], Kyiv: Referat, 2006, 848 p.
4. Pryntsyrvivnosti u praktytsi Ievropeiskoho Sudu z prav liudyny. Praktyka IeSPL [Principle of equality in the practice of the European Court of Human Rights. Practice of the ECtHR]. Available at: http://ukrainepravo.com/international_law/european_court_of_human_rights/tuyrshchyt-ukvrsfkhk-ts-tuankhyshchk-zhvustyemfensgs-ftsets-i-tuav-oyueyry/?month=02&year=2017
5. Komkova G. N. Konstitutsionnyy printsip ravenstva prav i svobod cheloveka i grazhdanina v Rossii: ponyatie, sodержanie, mekhanizm zashchity [Constitutional principle of equality of rights and freedoms of man and citizen in Russia: concept, content, mechanism of protection], *Saratov*, 2002, 384 p.
6. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 4 lystopada 1950 r. [The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of November 4, 1950]. Available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
7. Prava liudyny. Mizhnarodni dohovory Ukrainy, deklaratsii, dokumenty [Human rights. International treaties of Ukraine, declarations, documents], Kyiv: Naukova dumka, 1992, 199 p.

8. Komentar do Konstytutsii Ukrainy [Commentary on the Constitution of Ukraine], Kyiv: In-t zakonodavstva VR Ukrainy, 1998, 412 p.
9. Shchorichna dopovid Upovnovazhenoho pro stan doderzhannia ta zakhystu prav i svobod liudyny v Ukraini za 2016 r. [Annual report of the Commissioner on the state of observance and protection of human rights and freedoms in Ukraine for 2016]. Available at: rikhttp://www.ombudsman.gov.ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3
10. Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishnoperemishchenykhosib : Zakon Ukrainy vid 20 zhovtnia 2016 r. № 1706-VII [On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons: Law of Ukraine dated October 20, 2016, № 1706-VII]. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
11. Internally Displaced Persons and International Humanitarian Law. Available at: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:j3Yo4VECm4MJ:https://www.icrc.org/en/download/file/1057/internally-displaced-persons-icrc-eng.pdf+&cd=7&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>
12. Pro stvorennia vilnoi ekonomichnoi zony «Krym» ta pro osoblyvosti zdiisnennia ekonomichnoi diialnosti na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy Zakon Ukrainy vid 12 serpnia 2014 r. № 1636-VII (zi zmin. ta dopov.) [On creation of free economic zone «Crimea» and the peculiarities of economic activity in the temporarily occupied territory of Ukraine: Law of Ukraine on August 12 2014 r. Number 1636-VII], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2014, no. 43, Article 2030
13. Baluieva O. V., Arakelova I. O. Dyskryminatsiia vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini: arkhetypna pryroda [Discrimination IDPs in Ukraine archetypal nature], *Publichne uriaduvannia*, 2016, no. 2, pp. 48–58. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_2_6
14. Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi sotsialnoi prohramy zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvosti zhinok i cholovikiv na period do 2021 roku Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 kvitnia 2017 r. № 229-r [On approval of the Concept of the State Program of equal rights and opportunities for women and men for the period until 2021, Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 5, 2017 № 229-p]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/229-2017-%D1%80>

Васильченко О. Сучасний зміст конституційного принципу рівності прав і свобод людини та громадянина

Анотація. У статті розглядається місце принципу рівності прав і свобод людини та громадянина в системі принципів конституційного права України. Автор зазначає, що принцип рівності бере свій початок з Античності, однак він актуальний і нині. Описуються деякі аспекти змісту цього принципу при розробці режиму відносин між людиною та громадянином з державою та суспільством. Висвітлюються деякі сучасні проблеми реалізації зазначеного принципу в Україні, зокрема проблема внутрішньо переміщених осіб та забезпечення гендерної рівності. Автор дає короткий опис найбільш критичних проблем дискримінації у зазначених напрямках, а також відзначає позитивні кроки Уряду України на шляху вирішення проблем дискримінації.

Ключові слова: конституційний принцип, принцип рівності прав і свобод людини та громадянина, внутрішньо переміщені особи, гендерна рівність.

Васильченко О. Современное содержание конституционного принципа равенства прав и свобод человека и гражданина

Аннотация. В статье рассматривается место принципа равенства прав и свобод человека и гражданина в системе принципов конституционного права Украины. Автор отмечает, что принцип равенства берет свое начало в Античности, тем не менее, он актуален и сегодня. Описываются некоторые аспекты содержания этого принципа при разработке режима отношений между человеком и гражданином с государством и обществом. Освещаются некоторые современные проблемы реализации этого принципа в Украине, в частности проблема внутренне перемещенных лиц и обеспечения гендерного равенства. Автор дает краткое описание наиболее критических проблем дискриминации в вышеупомянутых направлениях, а также отмечает позитивные шаги правительства Украины на пути решения проблем дискриминации.

Ключевые слова: конституционный принцип, принцип равенства прав и свобод человека и гражданина, внутренне перемещенные лица, гендерное равенство.

Vasylchenko O. Contemporary Content of the Constitutional Principle of Equality of Rights and Freedoms of Man and Citizen

Annotation. The article examines the place of the principle of equality of rights and freedoms of man and citizen in the system of principles of constitutional law of Ukraine. Noting from the outset that the principle of equality traces back to the Antique, it is as relevant today as ever before. It describes some aspects of the content of this principle when developing the

regime of relations between a person and a citizen with the state and society. The article outlines some current problems of the implementation of this principle in Ukraine, in particular the problem of internally displaced persons and ensuring gender equality. The author gives a brief outline of the most critical problems of discrimination in the above-mentioned areas as well as notes positive steps of the Government of Ukraine on the way to solving the problems of discrimination .

Key words: constitutional principle, principle of equality of rights and freedoms of man and citizen, internally displaced persons, gender equality.